

ش

شکال‌ساختاری، وظایف و روابط قوا

و نهادهای جمهوری اسلامی

مجموعه پنج جلدی منتشر

فرمانده شهید احمدی روشن
سازمان بسیج دانشجویی

ش: شکل ساختاری، وظایف و روابط قوا و نهادهای جمهوری اسلامی / راضیه ادیبی، سیده عاطفه
- ادیبی، راضیه، ۱۳۶۸ -

تهران: مرکز پژوهشی آموزشی کوثر: سازمان بسیج دانشجویی، ۱۳۹۸.
ص ۳.

مجموعہ: بیج جلدی کنشگر.

٩٧٨٦٢٢٩٩٢٢٦٥١:٥٥٩٧٨٦٢٢٩. ٥٣٧:

این کتاب با حمایت معاونت علمی و پژوهشی سازمان بسیج دانشجویی منتشر شده است. شکل ساختار و روابط قوا و نهادهای جمهوری اسلامی.

شکل ساختار، عایف، و روابط قوا و نهادهای جمهوری اسلامی.

قوه م. ۴. یران

Executive power -- Iran:

قهوه مقننه -- ایران

Legislative power -- Iran:

قوه قضائیه -- ایران

Judicial power -- Iran:

سازمان، هاء، دولت، -- ادار

Administrative agencies -- Iran:

میر محمدی، عاطفہ سادات، ۱۳۶۸ -

رحیم، نصر آبادی، زینب، ۱۳۷۱ -

مرکز پژوهش، آموزش، کوٹ

سازمان، بسیج دانشجوئی،

سازمان بسیج دانشجویی، معاونت علمی،

JEYAN:

501/505:

564.186:

سرمناسه

عنوان و پیدائش اور

میرمجید، زینب، یمی۔

مشخصات

مشخصات ظاهرى

فروست

شاپک

وضعت في

یادداشت

عنوان دیگر

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

شناسه افزوده

شناسه افزوده

شناسه افزوده

شناسه افزوده

شناسه افزوده

رده بندی کنگره

رده بندی دیوپی

شماره کتابشناسی ملی

شکل ساختاری،
وظایف و روابط
قوا و نهادهای
جمهوری اسلامی

ش

به کوشش:
ادیبی - سیده عاطفه میرمجیدی - زینب رحیمی

نشر: آرمان دانشجو (مرکز اسناد و انتشارات سازمان بسیج
دانشجویی) - زم پژوهشی آموزشی کوثر
نوبت چاپ: اول ۱۹۸۰
شمارگان: ۱۰۰
قیمت: ۵۵۰۰۰ تومان
ویراستار: محمد جمشید
طراح جلد و مدیر هنری: دانیال فرخ
صفحه آرا: امیر نیکبخت
نشانی: تهران، خیابان طالقانی، تهران مفتوح، محله مع
فرهنگی ۱۳ آبان
تلفن: ۰۲۱۸۸۳۸۱۵۱۶ - ۰۹۱۹۳۳۷۲۱۸۴
پست الکترونیکی: publication@gmail.com
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۲۲۶-۵-۱
چاپ: شرکت پیام آوران نشر امروز

فهرست

مقدمه

۲۱

قوه مقننه

۲۳

مقدمه

۲۴

مجلس شورای اسلامی

۲۷

صحن مجلس

۲۷

هیئت رئیسه

۲۸

مجلس

۲۸

معاونان

۲۸

کمیسیون ای مجلس

۲۹

دیوان مباحثات شور

۳۲

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

۳۲

ابزارهای نظارتی مجلس شورای اسلامی

۳۳

شورای نگهبان

۳۷

صحن شورای نگهبان

۳۷

پژوهشکده شورای نگهبان

۳۹

قوه مجریه

۴۱

مقدمه

۴۲

وزارتخانه‌ها

۴۵

وزارت امور اقتصادی و دارایی

۴۵

سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران

۴۷

شورای عالی مبارزه با پول‌شویی

۴۷

شورای عالی بورس

۴۷

هیئت نظارت بانک مرکزی

۴۸

هیئت نظارت بر چاپ اوراق بهادار

۴۸

۴۸	هیئت واگذاری	۸۰
۴۹	سازمان خصوصی سازی	۸۲
۴۹	سازمان امور مالیاتی	۸۲
۴۹	سازمان گمرک جمهوری اسلامی	۸۷
۴۹	سازمان حسابرسی	۸۷
۵۰	بنده مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۵۷
۵۰	سازمان بورس و اوراق بهادار	۸۷
۵۱	سازمان حج و عمره و فروش اموال تملیکی	۸۷
۵۱	شرکت سرمایه گذاری های خارجی	۸۷
۵۳	وزارت آموزش پرورش	۸۷
۵۵	شورای عالی آموزش پرورش	۸۷
۵۵	سازمان پژوهشی و برنامه ریزی امریش	۸۷
۵۵	کانون پرورش فکری	۸۷
۵۶	سازمان دانش آموزی	۸۷
۵۶	صندوق ذخیره فرهنگیان	۸۷
۵۶	مرکز ملی پرورش استعداد های درخشان و دانش پژوهان جوان	۸۷
۵۹	وزارت کشور	۸۷
۶۱	سازمان مدیریت بحران	۸۷
۶۱	سازمان ثبت احوال کشور	۸۷
۶۱	شرکت مادر تخصصی حمل و نقل ریلی کشور	۸۷
۶۲	شورای امنیت کشور	۸۷
۶۲	سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور	۸۷
۶۵	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۸۷
۶۷	سازمان اوقاف و امور خیریه	۸۷
۶۷	ستاد عالی هماهنگی و نظارت بر کانون های فرهنگی هنری مساجد کشور	۸۷
۶۸	شورای عالی ترویج و توسعه فرهنگ ایثار و شهادت	۸۷

هیئت امنای نهاد کتابخانه‌های عمومی

۶۸

سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

۶۹

سازمان حج و زیارت

۶۹

شورای فرهنگ عمومی

۷۱

بنیاد ملی بازی‌های رایانه‌ای

۷۱

وزارت نیرو

۷۵

شرکت مادر تخصصی توانیر

۷۸

شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی

۷۸

شرکت مادر تخصصی مهندسی آب و فاضلاب کشور

۷۸

شرکت مهندس آب و فاضلاب کشور

۷۸

شرکت آب و فاضلاب ساتکاب

۷۹

مؤسسه گنجینه ملی آب ایران

۷۹

وزارت راه و شهرسازی

۸۱

شورای عالی هماهنگی ترابری کشور، سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای

۸۳

شورای عالی فنی امور زیربنایی حمل و نقل

۸۳

شورای عالی شهرسازی و معماری ایران

۸۴

ستاد ملی بازآفرینی پایدار

۸۴

کمیسیون ایمنی راه‌ها

۸۶

شورای عالی سازماندهی مبادی ورودی و خروجی مجاز زمینی کشور

۸۶

شورای عالی و سازمان هواپیمایی کشور

۸۷

سازمان ملی زمین و مسکن

۸۸

سازمان بنادر و دریانوردی

۸۸

وزارت جهاد کشاورزی

۹۱

حوزه نمایندگی ولی فقیه

۹۳

نماینده‌گی جمهوری اسلامی ایران در فائو

۹۳

دفتر محیط زیست و سلامت غذا

۹۳

۹۳	سازمان امور اراضی
۹۴	سازمان امور عشایر ایران
۹۴	سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی غذایی
۹۴	سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری
۹۴	سازمان دامپزشکی
۹۵	سازمان حفظ نباتات
۹۵	سازمان شیلات ایران
۹۵	سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران
۹۵	سازمان پای
۹۶	شرکت مادر تخصصی بررگانی دولتی ایران
۹۶	شرکت مادر تخصصی خدمات کشاورزی
۹۶	شرکت مادر تخصصی باغیچان از توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی
۹۷	مؤسسه جهاد استقلال
۹۷	مؤسسه جهاد توسعه
۹۸	مؤسسه جهاد نصر
۹۸	صندوق بیمه محصولات کشاورزی
۱۰۱	وزارت ورزش و جوانان
۱۰۳	شورای عالی ورزش و جوانان
۱۰۵	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
۱۰۷	شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری (عتف)
۱۰۸	هیئت نمایندگی ثابت ج.ا.ا.در یونسکو
۱۰۹	سازمان سنجش آموزش کشور
۱۰۹	سازمان امور دانشجویان
۱۱۰	سازمان پژوهش های علمی و صنعتی ایران
۱۱۳	وزارت صنعت، معدن و تجارت
۱۱۵	شورای عالی توسعه صنایع دریایی

۱۱۵

شورای عالی معادن

۱۱۶

شورای عالی نظارت بر اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران

۱۱۶

هیئت حمایت از صنایع

۱۱۷

سازمان توسعه تجارت ایران

۱۱۷

سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان

۱۱۸

مرکز توسعه تجارت الکترونیکی

۱۱۸

صندوق ضمانت صادرات ایران

۱۱۹

سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران

۱۱۹

سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران

۱۱۹

سازمان صنایع کوچک و سازمان‌های صنعتی ایران

۱۱۹

سازمان بررسی‌های اقتصادی و اکتشافات معدنی کشور

۱۲۰

شرکت سهامی حمایت‌های بین‌المللی ج.ا.ایران

۱۲۰

شرکت دخانیات ایران

۱۲۱

شرکت سهامی فرش ایران

۱۲۱

صندوق حمایت از تولیدات صنعتی و معدنی کشور

۱۲۳

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

۱۲۵

سازمان انتقال خون

۱۲۵

انستیتو پاستور ایران

۱۲۶

شرکت پژوهش و پالایش خون

۱۲۶

سازمان غذا و دارو

۱۲۶

آزمایشگاه مرجع سلامت

۱۲۹

وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

۱۳۱

شورای عالی کار

۱۳۱

شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی

۱۳۱

شورای عالی حفاظت فنی

۱۳۲

شورای عالی سالمندان

۱۳۲	شورای عالی و سازمان بیمه خدمات درمانی (بیمه سلامت ایران)
۱۳۴	شورای عالی اشتغال
۱۳۴	اتفاق تعاون
۱۳۵	سازمان (صندوق) تأمین اجتماعی
۱۳۶	سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور
۱۳۷	مؤسسه کار و تأمین اجتماعی
۱۳۷	بنیاد آزادی‌بخش
۱۳۸	برنامه بهزیستی
۱۳۸	صندوق «رام‌رام»
۱۳۸	صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری تعاون
۱۴۱	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
۱۴۳	شورای تمبر
۱۴۳	سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی
۱۴۴	سازمان فناوری اطلاعات ایران
۱۴۴	شورای عالی فناوری اطلاعات
۱۴۵	شرکت پست جمهوری اسلامی ایران
۱۴۵	شرکت دولتی پست بانک
۱۴۶	شرکت ارتباطات زیرساخت
۱۴۶	سازمان فضایی ایران
۱۴۹	وزارت دادگستری
۱۵۱	سازمان تعزیرات حکومتی
۱۵۱	دبیرخانه مرجع ملی کنوانسیون مبارزه با فساد
۱۵۳	وزارت نفت
۱۵۵	شرکت پالایش و پخش فراورده‌های نفتی
۱۵۵	شرکت ملی صنایع پتروشیمی
۱۵۶	شرکت ملی گاز ایران

۱۵۶	شرکت ملی نفت ایران
۱۵۷	امور اوپک و روابط با مجامع انرژی
۱۵۹	وزارت امور خارجه
۱۶۱	مرکز مطالعات سیاسی و بین المللی
۱۶۱	مرکز دیپلماسی عمومی و رسانه‌ای
۱۶۱	مرکز هماهنگی انجمن‌های دوستی
۱۶۲	سازمان ایرانی مجامع بین المللی
۱۶۲	نهادهای زیرمجموعه ریاست جمهوری
۱۶۳	نهاد ریاست جمهوری
۱۶۳	ستاد رزه با قاچاق کالا و ارز
۱۶۴	مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری
۱۶۴	سازمان استاندارد
۱۶۵	بانک مرکزی
۱۶۷	صندوق توسعه ملی
۱۶۸	ستاد مبارزه با مواد مخدر
۱۶۹	ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی
۱۷۰	سازمان اسناد و کتابخانه ملی
۱۷۱	معاونت‌ها و سازمان‌های وابسته به ریاست جمهوری
۱۷۱	سازمان برنامه و بودجه
۱۷۳	شورای آمایش سرزمین
۱۷۳	شورای عالی آمار
۱۷۳	شورای اقتصاد
۱۷۵	شورای عالی فنی
۱۷۵	شورای عالی نقشه‌برداری و سازمان نقشه‌برداری کشور
۱۷۶	مرکز آمار ایران
۱۷۷	سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها

۱۷۷	مرکز پژوهش های توسعه و آینده نگری
۱۷۹	سازمان اداری و استخدامی
۱۸۱	شورای عالی اداری
۱۸۱	سازمان ملی بهره وری ایران
۱۸۲	شورای توسعه مدیریت
۱۸۲	شورای حقوق و دستمزد
۱۸۳	هیأت عالی نظارت
۱۸۵	معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری
۱۸۷	معاونت امور زبان و ترجمه
۱۸۹	سازمان انرژی اتمی
۱۹۱	سازمان حفاظت از محیط زیست
۱۹۳	سازمان میراث فرهنگی
۱۹۷	بنیاد شهید و امور ایثارگران
۲۰۱	قوه قضائیه
۲۰۲	مقدمه
۲۰۵	رئیس قوه قضائیه
۲۰۵	معاون اول
۲۰۶	وزیر دادگستری
۲۰۶	دیوان عالی کشور
۲۰۷	دادستان کل کشور
۲۰۷	دادگستری استان
۲۰۸	سازمان بازرسی کل کشور
۲۰۸	دیوان عدالت اداری
۲۰۹	مرکز آمار و فناوری اطلاعات
۲۰۹	ستاد حقوق بشر

۷۷	سازمان ثبت اسناد و املاک کشور	۲۰۹
۸۷	سازمان پزشکی قانونی	۲۱۰
۱۸۱	سازمان زندان ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کل کشور	۲۱۰
۱۸۱	روزنامه رسمی	۲۱۰
۲۸۱	دادگاه و محکمه عالی انتظامی قضات	۲۱۱
۲۸۱	سازمان قضایی نیروهای مسلح	۲۱۱
۲۸۱	دفتر پیگیری حقوق شهروندی	۲۱۱
۵۸۱	معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم	۲۱۲
۷۸۱	نهادهای مستقل	۲۱۵
۸۸۱	مجلس سیرگان خبری	۲۱۶
۱۲۸۱	شوراهای اسلامی شهر و روستا	۲۱۷
۷۸۱		۲۱۹

۱۰۲	نهادهای انقلابی و عمومی غیردولتی	۲۲۱
۱۰۲	مقدمه	۲۲۲
۵۰۲	نهادهای متولی فقرزدایی و امداد رسانی	۲۲۷
۵۰۲	بنیاد مستضعفان انقلاب اسلامی	۲۲۹
۲۰۲	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی	۲۳۱
۹۰۲	ستاد اجرایی فرمان امام	۲۳۲
۷۰۲	کمیته امداد امام خمینی (ره)	۲۳۳
۷۰۲	هلال احمر	۲۳۴
۸۰۲	بنیاد ۱۵ خرداد	۲۳۶
۸۰۲	نهادهای سیاست گذار	۲۳۹
۲۰۲	شورای عالی امنیت ملی	۲۴۱
۲۰۲	شورای عالی انقلاب فرهنگی	۲۴۲

شورای عالی فضای مجازی	۲۴۵
مجمع تشخیص مصلحت نظام	۲۴۶
شورای عالی حل اختلاف قوا	۲۴۷
شورای سیاست گذاری ائمه جمعه	۲۴۸
نهادهای خبری و رسانه‌ای	۲۵۱
ص.ا.وسیم	۲۵۳
س.س.س. کیهان و مؤسسه اطلاعات	۲۵۴
ق.ی.نظامی	۲۵۷
ستاد کل نیروهای مسلح	۲۶۰
سازمان پدافند غیرعامل	۲۶۰
بنیاد حفظ و نشر آثار دفاع مقدس	۲۶۲
ارتش جمهوری اسلامی ایران	۲۶۴
سپاه پاسداران انقلاب اسلامی	۲۶۶
نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران	۲۷۱
آستان‌ها	۲۷۳
آستان قدس رضوی	۲۷۵
آستان حضرت فاطمه معصومه (س)	۲۷۶
آستان حضرت عبدالعظیم حسنی (ع)	۲۷۶
آستان حضرت احمد بن موسی (ع)	۲۷۷
مسجد مقدس جمکران	۲۷۷
حوزوی، علمی و دانشگاهی	۲۷۹
شورای عالی سیاست گذاری حوزه و مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه کشور	۲۸۱
جامعه المصطفی العالمیه	۲۸۲
مؤسسه جامع الزهرا (س)	۲۸۴
شورای سیاست گذاری حوزه‌های علمیه خواهران و مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران	۲۸۵
مدرسه مروی	۲۸۵

نهاد مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها

۲۸۶

جهاد دانشگاهی

۲۸۸

مؤسسهٔ جامعهٔ الامام الصادق (ع)

۲۸۹

نهادهای متولی ارتباطات بین‌المللی فرهنگی و سیاسی

۲۹۳

سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

۲۹۵

بنیاد اندیشه اسلامی

۲۹۵

مجمع جهانی اهل بیت

۲۹۶

مجمع تقریب مذاهب

۲۹۸

شورای گسترش زبان فارسی

۲۹۹

شورای راهبردی روابط خارجی

۳۰۰

نهادی متولی امور فرهنگی

۳۰۱

شورای عالی فراز

۳۰۳

دفتر تبلیغات اسلامی - حوزهٔ امیه قم

۳۰۳

سازمان تبلیغات اسلامی

۳۰۴

مرکز رسیدگی به امور مساجد

۳۰۶

ستاد اقامهٔ نماز

۳۰۶

اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانش‌آموزی

۳۰۷

نهادهای متولی جمع‌آوری تالیف و نشر آثار اسلامی

۳۰۹

بنیاد دایرة المعارف اسلامی

۳۱۱

بنیاد بین‌المللی نهج البلاغه

۳۱۲

مرکز طبع و نشر قرآن کریم

۳۱۲

مرکز اسناد انقلاب اسلامی

۳۱۳

جمع‌بندی

۳۱۵

■ حکومت‌ها موظف هستند تا می‌توانند سازکار داخلی خود را ضد فساد، کارآمد و بهره‌ور طراحی کنند؛ اما هرچه در این حوزه موفق‌تر باشند باز هم از نظارت مردم بر خود بی‌نیاز نیستند.

■ نظارت مردمی می‌تواند مانند یک کاتالیزور فرایند خدمت‌رسانی و ثمردهی حکومت‌ها را تسریع کند و از حرکت قطار کشور روی ریل شفافیت مراقبت کرده و به آن سرعت بخشد.

■ بسیاری از کشورها تحت عنوان سرمایه اجتماعی از انرژی و رغبت مردمی برای کاهش هزینه‌های حکومت‌داری، افزایش انسجام و اعتماد ملی و توسعه مشارکات زکارهای خود استفاده می‌کنند و دروغ یا راست یک تصویر مردم سالارانه از خود ارائه می‌دهد.

■ جمهوری اسلامی، نظارت مردمی را نه حق مردم بلکه وظیفه آنان می‌داند. راصل هشتم قانون اساسی از آن تحت عنوان «امریه معروف مردم نسبت به دولت» یاد می‌کند که شرایط، حدود و کیفیت آن، با قانون تعیین می‌شود.

■ مشخص است لازمه تحقق این اصل، شناخت مردم نسبت به چارچوب قانون است. مردم باید بدانند، در قانون معروف و منکر برای حکومت چیست تا به آن امر یا از آن نهی کنند و باید بدانند روابط داخلی حکومت چگونه چیده شده تا بدانند چه معروفی را به چه کسی امر کنند و چه کسی را از چه منکری نهی کنند و البته این تشخیص که کدام

منکر اولی‌تر برای نهی شدن و کدام معروف اولی‌تر برای امر شدن است، برعهده دستگاه محاسباتی مردم است که حافظان اصلی این انقلاب هستند.

■ با مطالعه این کتاب، تصویر روابط، وظایف و ساختارهای نهادها و قوای جمهوری اسلامی، برای شما شفاف‌تر خواهد شد، این میزان از شفافیت می‌تواند به شما کمک کند تا رسالت خود را در قبال حکومت انجام دهید. تلاش شده است مخاطب لایه‌لای پیچیدگی روابط و گستردگی وظایف گم نشود؛ لذا در شرح وظایف، اصل بر تبیین موجز و دقیق در توضیح روابط، اصل بر ساده‌سازی و بیان نموداری آنها بوده است.

■ چارچوب آنچه خواهید خواند، با قوانین، آیین‌نامه‌ها، اساسنامه‌ها، سایت‌ها و خبرگزاری‌ها، رسمی چیده شده و نقاط خلأ آن با کمک مصاحبه‌ها و مقالات پژوهشی مرتبط کامل شده است.

■ این نگاشت شامل ۵ فصل است؛ ابتدا به قوای سه‌گانه می‌پردازد که بار اصلی اعمال حاکمیت از قانون‌گذاری، اجرا و نظارت را برعهده دارند سپس دو نهاد معرفی می‌شوند که به دلیل ویژگی خاص خود، با نام نهادهای مستقل در این کتاب بررسی شده‌اند و در انتها انواع نهادهای حاکمیت، اختصار توضیح داده می‌شوند که به منظور پوشش خلأهای حکمرانی، در طول زمان براساس نیاز تاسیس شده‌اند.

■ در طول کتاب، هر جا که گمان شد مناسب می‌تواند با دیدن یک نمودار فهم دقیق‌تری از مطالب مکتوب داشته باشد، یا به غیره‌ای که می‌تواند به مطالبه‌گری کمک کند، اقدام به ترسیم نمودار شده است. با این حال، می‌توانید در جمع‌بندی کتاب، درک بهتری از مسئله تفکیک و استقلال قوا، روابط بین قوا، روش‌های نظارت بر آنها و نهایتاً سطح مطالبه‌گری مورد نیاز حکومت را مطالعه کنید.

■ امید است که این تصویر به تمامی مردم به خصوص مردم جوان متصل به نهاد علم (دانشجویان) کمک کند تا با کنش‌ها و واکنش‌های خود، مسیر حرکت حکومت را در جهت اهداف و آرمان‌هایش قرار دهند.

از بد و نیک جهان جای شکایت هست و نیست

خوب یا بد هرچه هست از ما به ما برگشته است

معاونت گفتمان‌سازی و مطالبه‌گری